

HONORÉ DE BALZAC
Kibar Fahişelerin İhtişam ve Sefaleti

Inkılâp Kitabevi, 1946 (1 baskı)
Ötüken Yayınevi, 1973 (1 baskı)

Splendeurs et misères des courtisanes

İletişim Yayınları 2734 • Cemil Meriç Bütün Çevirileri 4

ISBN-13: 978-975-05-2644-2

© 2019 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2019, İstanbul

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Güneş Akkor, Berkay Üzüm

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 22749

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

HONORÉ DE BALZAC

Kibar Fahişelerin İhtişam ve Sefaleti

Splendeurs et misères des courtisanes

ÇEVİREN Cemil Meriç

YAYINA HAZIRLAYAN
Mahmut Ali Meriç

HONORÉ DE BALZAC (Tours, 20 Mayıs 1799 - Paris, 18 Ağustos 1850). Fransa'nın Touraine bölgesindeki Tours kentinde doğan Honoré Balzac doğduğunda annesi henüz 19 yaşındaydı, doğar doğmaz çocuğu bir dadiya verdiler. Honoré aile ocagına geri döndüğünde 4 yaşındaydı. 1807-1813 yılları arasında Katolik bir eğitim veren Vendôme Koleji'ne devam etti. Yatılı olarak okuduğu ve 6 sene boyunca, tatiller de dahil evine hiç dönmediği yarım kalan bu eğitimden sonra, 1814 yılında 4 ay kadar Tours Koleji'ne devam etti. Babasının Paris'e tayin olması üzerine ailesiyle birlikte Paris'e gitti. Charlemagne Lisesi'nde okudu. 1816'da hukuk eğitimine başladı, aynı zamanda Sorbonne Üniversitesi'ndeki bazı derslere devam etti. 1819'da hukuk bakanlığını başarıyla verdi ama mezuniyet imtihanlarına girmeyerek lisans diplomasını almadı. Babası emekliye ayrılarak ailesiyle beraber Paris'i terketti. Ama Balzac bu kentten ayrılmayı reddederek kendisini tamamıyla edebiyata adadı. Manzum bir tiyatro eseri kaleme aldı: *Cromwell* (1820). Eser pek ilgi görmedi. Bunun üzerine tarihi roman yazmayı düşünen Balzac, takma adla bir çok eser kaleme aldı. 1822-1827 arasında yazdığı bu gençlik romanları gelecekteki romanlarının tohumlarını içermekteydi. Kalemle zengin olamayacağını düşünen Balzac ticarete atılmaya karar verdi. Bir yayinevi kurdu, bir matbaa satın aldı ama bastığı kitaplar satılmıyordu, ortakları tarafından yalnız bırakıldı ve 1826'da büyük bir borçla karşı karşıya kaldı. Editörlük hayatı hüsranla sona erince yeniden yazı hayatına dönmeye karar verdi. 1829'da siyasi ve askerî bir roman olan ve ilk defa kendi ismini taşıyan *Köylü İsyanı* (*Suanlar*) adlı romanını yayımladı. Aynı yıl *Evliliğin Fizyolojisi* adlı eserini de kaleme aldı; eser, kadın okuyucular tarafından çok tutuldu. Balzac artık bir yazar olarak edebiyat dünyasındaki yerini almıştı. 1830'dan itibaren çeşitli edebiyat dergilerinde yazılar yazdı. 1831'de yayımlanan *Kırmızı Han* adlı eserinde soyadının başında "de" ekini kullanmaya başladı; Honoré de Balzac. Aynı zamanda *Tılsımlı Deri* adlı eseri üzerinde çalışıyordu, romanın baş kahramanı da kendisi gibi şöhrat, servet ve kadının peşindeydi. 1831'de çıkan bu kitapla Balzac artık şöhratin zirvesindedir, yazdığı 3 eserle "editörlerin idolu, yayınevlerinin sevgili çocuğu, kadınlrın favori yazarı" olmuştur. *Tılsımlı Deri*, *İnsanlığın Komedi*'sinin ana hatlarının belli olduğu yaratıcı dönemine başlangıç eseri sayılır. Eserinin bütününi kavramaya yarayan "Felsefi İncelemeler" in temelinde yer alan bu romanın yanı sıra *Louis Lambert*'i (1832), *Seraphita*'yı (1835) ve *Mutlak Peşinde*'yi (1834) sayabiliriz. "Örf ve Âdetler üzerine İncelemeler" in içinde yer alan "Özel Hayattan Sahneler" *Gobseck*'le (1830) başlar, *Otuzundaki Kadın*'la (1831) devam eder. "Paris Hayatından Sahneler" in ilk kitabı *Albay Chabert*'dir (1832-1835), onu, *On Üçlerin Romanı* izler (1833-1835). "Taşra Hayatından Sahneler", *Tours Papazı* (1832) ve *Eugénie Grandet* (1833) ile şekillenir, "Köy Hayatından Sahneler" de *Köy Hekimi* (1833) ile başlar. Kendi deyimleriyle bir katedralinkine benzeyen eserinin planı artık ortaya çıkmıştır. "Örf ve Âdetler üzerine İncelemeler", "Felsefi İncelemeler" ve "Çözümleyici İncelemeler" olarak üç ana bölümden oluşan eserin "Örf ve Âdetler Üzerine İncelemeler" bölümü 6 alt bölüme ayrılır: "Özel Hayattan", "Taşra Hayatından", "Paris Hayatından", "Siyasi Hayattan", "Askerî Hayattan" ve "Köy Hayatından" sahneler. Bu dev eserin yapımında çok önemli bir aşamayı temsil eden ve "Özel Hayattan Sahneler" de yer alan *Goriot Baba* 1834'te yayımlandı. Bundan sonra romanlar giderek hızlanan bir tempo içinde yayımlanmaya başladı. Bunlar arasında *Vadideki Zambak*'ı (1835-1836), 1837-1843 yılları arasında yazılan *Kaybolan Hayaller*'i, *Nüsingen Bankası*'nı (1838), *Köy Papazı*'nı (1839), 1838'le 1847 arasında kaleme alınan *Kibar Fahişelerin İhtişam ve Sefaleti*'ni, *Bette Abı*'yı (1846), *Kuzen Pons*'u (1847) sayabiliriz. *İnsanlığın Komedi*'sinin tamamını 145 başlık altında toplamayı planlayan Balzac, 1845'te sadece 85 eser kaleme alabilmişti. Sonuç olarak *İnsanlığın Komedi*'si, yazarın hayatında yayımlanan 90 eserle sınırlı kalacaktı. Eser bütünüyle o dönemin tarihi ve sosyal gerçeklerinin tanıklığını yaparken aynı zamanda 1789'dan itibaren Fransa'da süre gelen toplumsal değişimi ve 1815'le 1848 arasında Fransız burjuvazisinin yükselişini izlememize de olanak sağlar. Gazetecilik de yapan Balzac iki kısa ömürlü dergi çıkardı: *La Chronique de Paris* (1835) ve *Revue Parisienne* (1840). Anne sevgisinden mahrum büyüyen Honoré bu sevgiyi ve aşkı kadınlarda aradı. İlk sevdiği kadın kendisinden 22 yaş büyüktü, Mme de Berny, onun için hem bir anne hem de sevgiliydi. Yazarı şekillendirdi, korudu, destekledi. 1821'de başlayan ilişkileri 1836'da Mme de Berny'nin ölümüyle sona erdi. Ama gerçek aşkı, son olarak sevdiği Polonyalı bir kontes olan Evelyne Hanska'da buldu. 1832'de yazışmalarla başlayan ilişkileri ancak 17 yıl sonra 1850'de gerçekleşen evlilikleriyle taçlandı ama evlendikten birkaç ay sonra 51 yaşındaki yazar hayata veda etti. Önceleri liberal bir görüşe sahip olan Balzac, zaman içinde monarşizmi ve kralçılığı benimsedi ama eserlerini kaleme alırken gerekirse siyasi kanaatlerinden ve sınıfının önyargılarından sıyrılmaması da bildi. Fransız romanının bu usta yazarı zamanının ve sonraki yüzyılın bir çok zamanını da derinden etkiledi. Eserleri, Türkçe de dahil, dünyanın pek çok diline çevrildi, yazar hakkında pek çok kitap yazıldı. Paris'in "Père-Lachaise" mezarlığında yatan Balzac, arkasında elliye yakın tamamlanmamış eser bıraktı. Paris'te son yaşadığı evlerden biri Balzac Müzesi'ne dönüştürüldü.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

ESERİN KAHRAMANLARI / CEMİL MERİÇ..... 7

Kibar Fahişelerin İhtişam ve Sefaleti

BİRİNCİ BÖLÜM

Fahişeler Nasıl Sever?..... 25

İKİNCİ BÖLÜM

İhtiyatkârlıkta Aşk Neye Mal Olur?..... 171

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Fena Yolların Sonu Nereye Varır?..... 305

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Vautrin'in Son Görünüşü..... 407

CEMİL MERİÇ, 1916'da Hatay'da doğdu. Ailesi Balkan Savaşı sırasında Yunanistan'dan göçmüştü. Fransız idaresindeki Hatay'da Fransız eğitim sistemi uygulayan Antakya Sultanisi'nde okudu. Tercüme bürosunda çalıştı, ilkokul öğretmenliği ve nahiye müdürlüğü yaptı. 1940'ta İstanbul Üniversitesi'ne girip Fransız Dili ve Edebiyatı öğrenimi gördü. Mükemmel düzeyde Fransızca okuyup yazan Meriç, İngilizce'yi anlıyor, Arapça'yı, kendi ifadesiyle, "sököyor"du. Elazığ'da (1942-45) ve İstanbul'da (1952-54) Fransızca öğretmenliği yaptı. 1941'den başlayarak *İnsan*, *Yücel*, *Gün*, *Ayın Bibliyografyası* dergilerinde yazmaya başladı. İstanbul Üniversitesi'nde okutmanlık yaptı (1946-63), Sosyoloji Bölümü'nde ders verdi (1963-74). 1955'te, gözlerindeki miyopinin artması sonucu görmez oldu, ama olağanüstü çalışma ve üretme temposu düşmedi. Çeşitli dergilerde yazıları yayımlandı. *Hisar* dergisinde "Fildişi Kuleden" başlığıyla sürekli denemeler yazdı. 1974'te emekli oldu ve yılların birikimini art arda kitaplaştırmaya girişti. 1984'te, önce beyin kanaması, ardından felç geçirdi, 13 Haziran 1987'de vefat etti. İlk telif eseri Balzac üzerine küçük bir incelemeydi. *Hint Edebiyatı* (1964) daha sonra *Bir Dünyanın Eşiğinde* başlığıyla iki kez daha basıldı. *Saint-Simon, İlk Sosyolog İlk Sosyalist*, 1967'de çıktı. 1974'ten sonra yayımlanan kitapları şunlardır: *Bu Ülke* (1974), *Umrandan Uygurluğa* (1974), *Mağaradakiler* (1978), *Kırk Ambar* (1980), *Bir Facianın Hikâyesi* (1981), *Işık Doğudan Gelir* (1984), *Kültürden İrfana* (1985). Balzac'tan yaptığı çevirilerin ilki 1943'te yayımlandı. Fransız edebiyatından yaptığı çevirilerin yanı sıra, Uriel Heyd'in *Ziya Gökalp, Türk Milliyetçiliğinin Temelleri* (1980), Thornton Wilder'ın *Köprüden Düşenler* (1981) ve Maxime Rodinson'un *Batı'yı Büyüleyen İslâm* (1983) adlı eserlerini de Türkçe'ye kazandırdı. İletişim Yayınları Cemil Meriç'in "Bütün Eserleri"ni toplu halde basarken, daha önce yayımlanmamış üç kitabı daha yayımlandı: *Jurnal 1* (1992), *Jurnal 2* (1993), *Sosyoloji Notları ve Konferanslar* (1993). "Bütün Eserleri" dizisinden "gözden geçirilmiş yeni baskı"sı yapılan kitaplar ise şunlardır. *Bu Ülke* (1983), *Bir Dünyanın Eşiğinde* (1994), *Saint-Simon İlk Sosyolog, İlk Sosyalist* (1995), *Umrandan Uygurluğa* (1996), *Mağaradakiler* (1997), *Kırk Ambar 1 - Rümuz-ül Edeb* (1998), *Kırk Ambar 2 - Lehçe-t-ül Hakayık* (2006), *Işık Doğudan Gelir* (2008). Cemil Meriç'in Bütün Eserleri 2013'te yayımlanan *Kültürden İrfana*'ya 12 ciltlik bir külliyat olarak tamamlandı. Cemil Meriç'in "Bütün Çevirileri" kapsamında Balzac'ın *Altın Gözlü Kız*, *Ferragus* ve *Otuzundaki Kadın* adlı romanları İletişim Yayınları tarafından yayımlandı.

Kitap yayına hazırlanırken Cemil Meriç'in özgün çevirisine sadık kalınmıştır. Aksi belirtilmedikçe bütün dipnotlar Cemil Meriç'e aittir.

Fahişeler Nasıl Sever?

Yıl 1824, operanın son balosuydu. Beklenmedik tesadüfler yüzünden evinden ayrılamayan bir kadını araştırır gibi koridorlarda ve umumi salonda dolaşan bir delikanlının güzelliği, çoğu maskelilerin dikkatini çekti. Kâh yavaşlayan kâh hızlanan bu yürüyüşün sırrını, ancak yaşlı bayanlarla, görmüş geçirmiş bazı aylaklar bilir. Bu geniş toplantı yerinde, kalabalık, kalabalığa pek dikkat etmez. Alakalar ihtiraslıdır. İşsizlik bile bir meşguliyet gizler. Genç şık,¹ bu telaşlı araştırmaya o kadar dalmıştı ki kazandığı süksenin farkında değildi. Birtakım maskeliler, alaylı bir takdir gösteriyor; sahiden beğenenler, taş atanlar, pek tatlı sözler fısıldayanlar oluyordu. Ama onun ne gördüğü vardı, ne işittiği. Güzellikçe, opera balosuna bir sevda macerası bulmaya gelen ve rulet masasında uğurlu bir el bekler gibi kısmetini gözleyen müstesna kimselerdendi. Ama, basbayağı suaresinden emin görünüyordu. Operanın her maskeli balosunda rastlanan ve yalnız rol oynayanlarca bilinen üç kişilik bir dramın kahramanı olacaktı. Çünkü böyle zamanlarda burası, taşralılar, toy delikanlılar, yabancılar ve “gördüm” diyebilmek için gelen

1 Romantik neslin İngilizceden aldığı *dandy* kelimesi, tercümesi pek güç tabirlerdendir. Zarif, züppe, çıtkırlıdım sıfatları muayyen bir devrin modası olan *dandy*'yi ifade edemiyor. Hüseyin Rahmi'yi hatırlayarak “şık” dedik. Mehmet Celâl nesli, tatlısu frenklerini taklide özenen zamane bopstillerine “şık” diyordu.

genç kızlara göre yorgunluk ve bezginliğin hüküm sürdüğü bir sa-
raydır. Borsa, Tanrı'nın dağından inen köylü için nasıl anlaşılmasa
bir muamma ise; boyuna mekik dokuyan, dönüp dolaşan, kıvrılan,
çıkan inen, –nihayet nihayet odun kümeleri üstündeki karıncala-
ra benzeyen– bu karanlık, bu kayıtsız, bu telaşlı kalabalık da onla-
ra böyle acayip görünür. Erkekler Paris'te –aşağı yukarı– hiç mas-
ke takmaz. Milli hususiyetimizin icabı, dominolu bir erkek gülünç
düşer. Bahtiyarlığını gizlemek isteyen, opera balosuna maskesiz de
gidebilir. Mutlaka uğramak zorunda kalan maskeliler de hemen ipi
kırar. Balo açıldıktan sonra, yakalanmamak için sıvışanlarla, yukarı
çıkma isteyenlerin küme küme kapıya birikmeleri görülecek şey-
lerdendir. Sözün kısası, maskeli erkekler, bayanlarını gözetlemeye
gelen kiskanç kocalar veya onların görmesinden çekinen hovarda
baylardır. İkisinin de hali aynı derecede gülünçtür.

Şimdi delikanlının peşinde de böyle belalı bir herif; fıçı gibi yu-
varlana yuvarlana yürüyen geniş omuzlu, kısa boylu bir maske-
li vardı. Ama o farkında değildi. Bu dominoya bürünen zatın, bir
idare amiri, bir borsa simsarı, bir bankacı veya noter, sözün kısası,
vefasız yarından şüphelenen bir burjuva olduğuna, her ope-
ra gedikli kalıbını basardı. Sahiden de, öyle pek kibar tabakaya
mensup olanlar, elâlemin gözü önünde kendini maskaraya çevir-
mez. Şimdiden birçok maskeliler, bu izbandut kılıklı zatı gülüşe-
rek birbirlerine göstermiş, birtakımı ona söz atmış, bazı delikanlı-
lar alay etmişti. Adamın heybetli omuzları ve çalımı, böyle ehem-
miyetsiz sarkıntılıklara metelik vermeyenlerden olduğunu göste-
riyordu. Nasıl kovalanan bir yaban domuzu, kulaklarında vızıl-
yan kurşunlara ve ardında havlayan köpeklere aldırış etmeden yü-
rürse, maskeli de hiç istifini bozmadan delikanlının peşinden gidi-
yordu. Gerçi ilk bakışta sevinç de, kaygı da aynı renge, Venedik'in
o meşhur siyah kaftanına bürünmüştür; gerçi opera balosunda her
şey karmakarışık ama, yine de Paris sosyetesinin geniş tabakala-
rı birbirini bulur, tanır ve gözetler. Hele bu âlemlerin kurdu olan-
lar, öyle ipuçları yakalar ki, bu çetrefil menfaatler kitabını, eğlen-
celi bir roman gibi okuyuverirler. Mesela, onlara göre bu maske-
li işi yolunda bir hovarda olamazdı; çünkü bir sevda randevusuna
gelse, –uzun zamandan beri pişirilen saadetlerin nişanesi olan– be-

yaz, yeşil veya kırmızı bir işaret takacaktı elbet, işin ucunda bir intikam mı vardı? Maskelinin talihli bir hovardayı adım adım kolladığını gören kimi aylaklar; tekrar, hazzın tanrısal halesiyle çevrelenen güzel çehreye dönüyorlardı. Genç adam alaka uyandırıyor, gidip geldikçe meraklılar çoğalıyordu. Zaten kibar bir hayata alışık olduğu halinden belliydi. Devrimizin uğursuz hükümü: Âyan azasından bir dükün en seçkin, en terbiyeli oğlu ile, az zaman önce sefaletin demir pençesinde ezilen bu sevimli genç arasında maddi veya manevi pek az fark vardı. İddialarına denk servetleri yokken, Paris'te rol oynamaya yeltenen ve bu şahane şehirde, âşığı en bol Tanrı'ya, yani tesadüfe bel bağlayarak her gün ya devlet başa ya kuzgun leşe diyen birçok delikanlılar gibi, onun da hayatındaki derin uçurumları gençlik ve güzellik maskeleyebiliyordu. Ama doğrusu kılığına, kıyafetine, tavırlarına da hiç diyecek yoktu.

Fuayenin klasik parkesini, operanın kırk yıllık müdavimi gibi arşınıyordu. Elbette farkına varmışsınızdır. Paris'in her tarafında olduğu gibi operada da insanın neci olduğu, ne yaptığı, nereden geldiği, ne istediği halinden bellidir.

Balo gediklilerinin kibar bir hanımefendi olduğunu kestirdikleri bir maskeli:

“Doğrusu güzel delikanlı...” dedi. “Buradan onu görmek için dönebiliriz.”

Koluna geçtiği zat:

“Hatırlayamadınız mı?” diye sordu. “Halbuki Madam de Châtelet onu takdim etmişti size...”

“Tuhaf şey... Bir zaman yanıp tutuştuğu şu eczacının oğlu mu?.. Hani gazeteci olmuştu. Matmazel Coralie'nin âşığı desenize...”

Kont Sixte de Châtelet:

“Ya...” dedi. “Öyle düşmüştü ki belini doğrultabileceğini hiç ummuyordum. Nasıl oluyor da tekrar Paris'in kibarlar âleminde boy gösterebiliyor, anlayamadım.”

Maskeli:

“Şehzade gibi de kurumlu. Herhalde ona bu kurumu veren beraber yaşadığı aktris parçası değildir. Kuzinim onu keşfetti ama bir türlü çekip çeviremedi. Doğrusu sevgilisini tanımak isterdim. Hayatı hakkında bir şeyler söyleyin de merakımı uyandırabileyim.”

Fısıldaşarak delikanlıyı takibe koyuldular. Geniş omuzlu maskeli dikkat kesildi. Charente mutasarrıfı (yani Kont Sixte de Châtelet) şık genci kolundan yakalayarak:

“Sayın Mösyö Chardon,” dedi. “Sizinle yeniden münasebet tesis etmek isteyen biri var, müsaadenizle takdim edeyim.”

Delikanlı:

“Sayın Kont Châtelet...” diye cevap verdi. “Madam, bana Chardon² isminin ne kadar gülünç olduğunu öğretti. Şimdi kralın fermanıya, anne babalarımın, Rubempré’lerin adını taşıyorum. Gazeteler bu haberi ilan etti ama, bir biçareye ait olduğundan, dostta da, düşmana da, elâleme de kendim hatırlatmaktan hiç utanmıyorum. Siz bu üç zümreden hangisinde yer alırsanız alın, keyfiniz bilir. Ama eminim ki bu tedbiri hiç de lüzumsuz bulmayacaksınız. Çünkü bana bu öğüdü veren bayanınız olmuştu; o zamanlar, henüz sadece Madam de Bargeton’du... (Bu ince tariz [iğneleme] markizi gülümsetti, mutasarrıf sinirli sinirli titredi.) Ona söylersiniz, şimdi armam yeşil bir zemin üzerinde, gümüşten, azgın bir boğadır.”

Châtelet:

“Azgın bir boğa...” diye tekrarladı.

Lucien hararetle,

“Şayet,” dedi, “bu eski arma levhasının, Négrepelisse d’Espard doğan bayanınızı çileden çıkararak, o sizin mabeyinci anahtarı ve İmparatorluğun altın arılarıyla süslü armanızdan üstün oluşundaki hikmeti bilmiyoruz, Madam la Markiz izah eder size...”

Bir vakitler küçümsediği adamın, böyle nobran ve hazır cevap kesilişi Markiz d’Espard’ı afallatmıştı. Usulca:

“Madem ki beni tanıdınız,” dedi, “artık sizi meraka düşüremem. Ama zihnimi öyle kurcalıyorsunuz ki anlatamam.”

Genç adam, emin bir saadeti tehlikeye koymak istemeyen bir insan gibi gülümseyerek:

“Müsaade buyurun da madam, bu esrarlı loşluktan ayrılmayayım. Fikrinizi meşgul edebilmek bahtiyarlığına başka şekilde nail olamam.”

Lucien’in bu kestirme cevabıyla sözü ağzına tıkanan markiz, sert bir hareket yapmaktan kendini alamadı.

2 Chardon: Fransızcada devedikeni manasıdır.

Kont du Châtelet:

“Durumunuzdaki değişikliği tebrik ederim,” dedi.

Markizi sonsuz bir nezaketle selamlayan Lucien:

“Ben de iltifatınızı aynen kabul ederim,” diye cevap verdi.

Kont, Madam d’Espard’a usulca:

“Kabadayı...” dedi. “Eninde sonunda atalarını fethetti.”

“Gençlerin, biz kadınlara kurum satmaları, hemen daima, turnayı gözünden vurduklarını gösterir. Çünkü birbirlerine karşı kabadayılık taslamaları işlerinin aksi gittiğine alamettir. Bu güzel kuşu koruyan hangi bayan dostumuzdur acaba? Öğrenmek isterdim. İhtimal bu sayede geceyi eğlenerek geçirmem kabil olacak. Demek aldığım imzasız tezkere de bir rakibenin yezitliği, bu gençten bahsediyor. Anlaşılan nobran olmasını tembihlemişler. Gözetleyin onu, ben gidip Dük de Navarriens’in koluna geçeceğim, bulursunuz.”

Madam d’Espard tam arabasına yaklaşırken, esrarengiz maskeli, dükle onun arasına sokuldu ve kulağına:

“Lucien sizi seviyor,” diye fısıldadı. “Tezkereyi yazan odur. Mutasarrıfınız baş düşmanı, önünde nasıl içini dökebilirdi?”

Sonra, Madam d’Espard’ı katmerli bir hayret içinde bırakarak uzaklaştı. Markiz bu maskelinin oynadığı rolü yapacak hiç kimse tanımıyordu. Bir tuzaktan korktu, gidip oturdu ve gizlendi. Lucien’in, uzun zamandır tasarlanan bir hıncı açıklayan bir özentiyile, ismindeki şatafatlı du’yü hafzettığı [kaldırdığı] Kont Sixte du Châtelet bu güzel *dandy*’yi uzaktan uzağa takip etti.

Biraz sonra bir gençle karşılaştı, onunla açıkça konuşabilirdi artık.

“Merhaba Rastignac!” dedi. “Lucien’i gördünüz mü? Kılık, kıyafet tamamıyla değişmiş!”

Genç şık, mühimsemeyen bir eda ile cevap verdi:

“Ben de onun kadar güzel olsaydım, ondan da zengin olurudum.”

Fakat şivesinde Atinalıca bir istihza [kinaye] vardı. İriyarı maskeli, Rastignac’ın alayını gölgede bırakan pek müstehzi bir tavırla kulağına:

“Yok canım!” diye fısıldadı.

Delikanlı hakarete eyvallah diyecek kimselerden değildi. Bununla beraber, yıldırımla vurulmuş gibi dondu kaldı. Bir türlü silkip kurtulamadığı çelik bir el onu bir pencere aralığına sürükledi.

“Vauquer Ana'nın pansiyonundan çıkma genç horoz... sanki işin mühim kısmı olup bitmişken tabansızlığın yüzünden, Taillefer Baba'nın milyonlarını kaçırdın. Şahsi selametinin namına haberin olsun: Lucien'e kardeş muamelesi yapmazsan elimizdesin. Bizze karşı hiçbir şey yapamazsın. Sus ve sadakat göster. Yoksa işine burnumu sokar, planlarını altüst ederim. Lucien de Rubempré'nin arkasında devrimizin en büyük kudreti olan kilise var. Ölmek mi istersin, yaşamak mı? Cevap?”

Rastignac, ormanda uyuyakalan ve gözlerini açar açmaz aç bir aslanla karşılaşan adam gibi afalladı. Dizleri titredi. Böyle anlarda –şahit de yoksa– benim diyen yigitler korkuya boyun eğer.

“Bunları ancak o bilir...” diye söylendi, “bu cesareti gösterecek de...”

Maskeli cümleyi tamamlaması için elini sıkarak:

“Sen de karşıdaki o imiş gibi davran...” dedi.

Rastignac, eşkiya pususuna düşen milyoner gibi teslim bayrağını çekti. Châtelet'nin yanına dönünce:

“Azizim kont,” dedi. “Mevkinize kıymet veriyorsanız, yarın sizden çok yüksek makamlarda bulacağınız bir insana karşı nasıl hürmet gösterirseniz, Mösyö de Rubempré'ye de o muameleyi yapın!”

(Maskeli, memnunluk duyduğunu gösteren belli belirsiz bir jest yaptı ve tekrar Lucien'i takibe koyuldu.)

Haklı olarak afallayan mutasarrıf:

“Azizim,” dedi. “Onun hakkındaki fikirlerinizi doğrusu pek çabuk değiştirdiniz.”

Rastignac, birkaç gündenberi, bağlı olduğu bakanlığa rey vermeyen bu milletvekili mutasarrıfa:

“Öyle...” dedi. “Tıpkı merkezde yer aldıkları halde sağdakilere oy verenler gibi.”

Onlara kulak kabartan Des Lupeaulx:

“Bugün oy falan kaldı mı artık...” diye söze karıştı. “Hep menfaat meselesi. Nereden açıldı?”

Milletvekili, genel sekretere:

“Hiç...” dedi. “Bay Rubempré'den bahsediyorduk da... Rastignac, merkumu [adı geçen] büyük bir şahsiyet olarak yutturmak istiyor.”

Des Lupeaulx, ciddi bir tavırla:

“Azizim kont,” diye cevap verdi. “Mösyö de Rubempré fevkala-
de değerli bir gençtir. Arkası da pek kuvvetli. Onunla yeniden mü-
nasebet kurmak benim için büyük bir haz olurdu.”

Rastignac:

“Tamam...” dedi. “Oğlan zamane kurtlarının inine düşecek.”

Bir iki aydın, az çok tanınmış bazı kimseler ve bir alay şık bir
köşede toplanmış, görüşlerini, nüktelerini, dedikodularını ortaya
döküyor, eğlenmeye yahut bir eğlence çıkıncaya kadar avunmaya
çalışıyorlardı. Rastignac’la yanındakiler o tarafa doğru yöneldiler.
Bu acayip mecliste vaktiyle Lucien’in ahbaplık ettiği kimseler var-
dı. Ele güne karşı dostukları kusursuzdu. Fakat gizliden gizliye bir
hayli haltlar karıştırmışlardı.

Finot’nun kolundan çıkan Blondet, Lucien’i teklifsizce bağrına
basarak:

“Vay Lucien!” dedi. “Yavrum, iki gözüm. Desene ki çulu deği-
ştirdin... Nereden böyle? Demek Florine’in halvet odasından yolla-
nan armağanlar sayesinde işler tıkrına grdi ha? Aşkolsun evlat.”

Andoche Finot bir mecmua sahibiydi. Vaktiyle Lucien bu dergi-
de hemen hemen pir uğruna çalışmıştı. Emeği, öğütlerinin isabe-
ti, görüşlerinin derinliğiyle mecmuayı zenginleştiren Blondet idi.
Finot ile Blondet, Bertrand’la Raton’dular.³ Şu farkla ki La Fonta-
ine’in kedisi, nihayet mantara bastığını anlar, halbuki Blondet, al-
dandığını bildiği halde Finot’ya hizmet edip duruyordu. Filhaki-
ka bu mümtaz ve pervasız kalem subayı uzun müddet esir kalma-
ya mahkûmdu. Finot’nun kaba tavırları ve fakir bir işçinin sarmı-
sak sürülmüş ekmeği gibi nükteye bulanık küstah budalalığı zorlu
bir irade gizliyordu. Edebiyat ve politika adamlarının sefahat mey-
danlarında döküp saçtıkları fikirleri ve paracıkları devşirip ken-
dine mal etmesini bilirdi. Talihsizliğine bakın ki Blondet, kuvve-
tini, zaaflarının ve tembelliğinin emrine vermişti. Boyuna ihtiyaç
karşısında apışıp kalan bu zat, başkaları hesabına alabildiğine fay-

3 La Fontaine’in “Maymunla Kedi” isimli zarif manzumesinin kahramanları. Raton (kedi) kestaneleri maharetle ateşten çıkarır, halbuki Bertrand sadece yemek zahmetini ihtiyar eder [seçer]. Bu iki isim aldananla aldatana alem olmuştur. Bertrand, elini ateşe sokmadan bütün parsayı toplayan kurnaz heriftir.

dalı olan, kendi derdine deva bulamayan bahtsız büyükler soyundandı. Böyleleri, ellerindeki lambayı ötekine berikine kullandıran Alâeddin'lerdir.⁴ Şahsi menfaatle kıvranmadıkları zaman hükümleri pek isabetlidir. Müşavirlikte mükemmeldirler. Onlarda hareket eden kollar değil kafadır. Yaşayışlarındaki perişanlık da bundandır, aşağı zekâlar tarafından ayıplanmaları da... Blondet, dün yaraladığı bir arkadaşıyla, bugün varını yoğunu bölüşür; şimdi birlikte yemek yediği, kadeh tokuşturduğu, koyun koyuna yattığı ahbabı ertesi gün boğazlayabilirdi. Eğlenceli paradokslar sayesinde suyun üstüne çıkardı. O bütün dünyayı bir şaka diye kabul etmişti. Ciddiye alınmak istemiyordu. Gençti, seviliyordu, eh... meşhur da sayılırdı, bahtiyardı.

Finot gibi, yaşlandığı zaman zaruret duyacağı serveti şimdiden toplamak aklından bile geçmiyordu. Lucien az önce, Madam d'Espard'la Châtelet'nin sözlerini ağızlarına tıkamıştı. Fakat şimdi Blondet'ye aynı muameleyi yapabilmesi için dünyanın en büyük cesareti gerekti. Ne yazık ki gösterişten zevk duyduğu için gururunu güç kullanabiliyordu; halbuki bu his muhakkak ki birçok şeylerin başlangıcıdır. Deminki karşılaşmada gururu muzaffer olmuş, fakirken kendisini hor gören iki insana zengin, mesut ve kibirli görünmüştü. Ama bir şair, nasıl olur da kötü günlerinde yardımına koşan bu iki sözde dosta karşı, ihtiyar bir diplomat gibi sert davranabilirdi? Mahrumiyet içinde iken evlerinde yatıp kalkmıştı. Finot ve Blondet ile birlikte hayli halt karıştırmışlar, sefahat âlemlerinde yuvarlanmışlardı. Bu cümbüşlerde yalnız borçluların parasını eritmekle de kalmamışlardı. Cesaretlerini kullanmasını bilmeyen askerler gibi, o da birçok Parislilerin yaptığı hataya düştü. Finot'nun el sıkmasını, Blondet'nin okşayışını kabul ederek, başını yeniden belaya soktu.

Bir vakitler gazeteciliğe bulaşan, yahut hâlâ bu işle uğraşan herkes, hor gördüklerine hulûs çakmak [dalkavukluk etmek], can düşmanına gülümsemek, en murdar bayağılıklarla uyuşmak –ken-

4 Alâeddin yahut tılsımlı lamba: Binbir gece hikâyelerinin bir kahramanı. Mustafa isimli bir terzinin oğlu olan Alâeddin, bir sihirbaza rastlar, sihirbaz onu arızın merkezinde bulunan bu yola bir lambayı bulmaya gönderir. Bu kıymetli lambayı ele geçiren delikanlı, servet ve saadete kavuşur; her istediğini yapar.

disine tecavüz edenlerin altında kalmamak için– parmaklarını kirletmek zorundadır. Zalim mecburiyet, başkalarının kötülük yaptığını göre göre gözümüz alışır, “ne üstümüze lazım” der, önce kabul eder, sonra biz de aynı şeyi yaparız. Bu çirkin, bu sürekli uzlaşmalarla lekelenen ruh, zaman geçtikçe soysuzlaşır, asil düşünceler paslanır, bayağılıkların rezesi [mentesesi] gevşer ve kendiliğinden dönmeye başlar. Alceste’ler Philinte’leşir,⁵ seciyeler uyuşur, kabiliyetler piçleşir, güzel eserlere karşı duyulan inanç erir ve uçar. Yarattığı sahifelerle övünmek isteyen muharrir, kendini iki paralık makalelerle tüketir. Lousteau’lar da Vernou’lar da Paris’e büyük bir edip olmak emeliyle gelmişlerdi; kısır birer gazeteci olup çıktılar. Bunun içindir ki d’Arthez’ler gibi karakterleri de kabiliyetleri kadar yüksek olan ve edebî hayatın kayalıkları arasında emin yürüyebilen gençleri ne kadar takdir etsek azdır. Lucien, Blondet’in yılışmasına ne cevap vereceğini şaşırılmıştı. Bu adamın zekâsı, üzerinde hâlâ dayanılmaz bir tesir icra ediyordu. Baştan çıkarmanın şakirdi [çırağı] üzerindeki nüfuzuydu bu. Üstelik Kontes de Moncornet ile olan münasebeti sayesinde kibarlar âleminde itibarı vardı bu zatın.

Finot, alaycı bir tavırla:

“Bir amcanın mirasına mı kondunuz?” dedi.

Lucien de aynı perdeden cevap verdi:

“Ben de sizin gibi, enayileri kırıyorum.”

Andoche Finot, istismar edenin, istismar ettiği insana karşı gösterdiği küstah bir kibirle:

“Efendinin de mecmuası, gazetesi falan mı var acaba?” dedi.

Başyazıcının çalım satması, genç züppenin gururunu yaralamıştı. Yeni mevkini hatırladı:

“Daha âlâsı...” diye cevap verdi.

“Ne imiş o kuzum?”

“Bir fırkam var.”

Vernou gülümseyerek:

“Ya...” dedi. “Lucien fırkası ha?”

5 Alceste: Molière’in “Adamcıl” isimli şaheserinin kahramanı. Merhaba kör kadı diyecek kadar dürüst ve faziletli. Halbuki arkadaşı Philinte, idarei maslahatçı ve uysal.